

आंतरराष्ट्रीय / राष्ट्रीय / राज्यस्तरावर
आयोजित प्रसिद्धी कार्यक्रमांना पर्यटन
विभागांतर्गत आर्थिक प्रायोजकत्व देणे.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग / पर्यटन
शासन निर्णय क्रमांक: महोत्सव-२०१८/१२/प्र.क्र.११२६/पर्यटन

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

मंत्रालय, मुंबई

दिनांक : ७ जानेवारी, २०१९

वाचा :-

- १) शासन निर्णय, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, क्रमांक- टिडीसी-२०१५/ ११/ प्र.क्र. १०२१/ पर्यटन, दिनांक ४.५.२०१६.
- २) केंद्रीय पर्यटन मंत्रालयाच्या मार्गदर्शक सूचना क्रमांक- १-Event (३७)/२०११, दिनांक १९.७.२०१७.

प्रस्तावना :-

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागाच्या संदर्भाधीन दिनांक ४ मे, २०१६ च्या शासन निर्णयान्वये राज्याच्या पर्यटन धोरण-२०१६ ला मान्यता देण्यात आली आहे. राज्यामध्ये पर्यटन विकासास चालना मिळावी यासाठी विविध उपाययोजना पर्यटन विभागाकडून केल्या जातात. आजमितीला या क्षेत्रामधून विविध प्रकारची सेवा या क्षेत्रामधून उपलब्ध केल्या जात आहेत. पर्यटन हे क्षेत्र आंतरराष्ट्रीय, वाणिज्य क्षेत्रामध्ये एक महत्वाचे क्षेत्र म्हणून समाविष्ट झाला असून यामध्ये रोजगाराच्या अनेक संधी उपलब्ध झाल्या आहेत. महाराष्ट्र राज्य हे जगातील कांही राज्यांपैकी विविध प्रकारची पर्यटन स्थळे असणारे एक राज्य आहे. यामध्ये कोकण किनारा, पश्चिम घाट, सहयाद्री पर्वतरांगा, थंड हवेची ठिकाणे, वनसंपदा या प्रकारच्या सर्व बाबींनी समाविष्ट वैविध्यपूर्ण घटकांचा समावेश आहे.

राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय व राज्य स्तरावर खाजगी आयोजकांकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या (उदा. प्रदर्शने, साहित्य-चित्रपट-नाटक क्षेत्रांशी निगडित संमेलने, चर्चासत्र, क्रिडा स्पर्धा, सांस्कृतिक कार्यक्रम इत्यादी.) कार्यक्रमांमुळे पर्यटनास चालना मिळू शकते. अशा कार्यक्रमांमुळे पर्यटन स्थळांची प्रसिद्धी, पर्यटन क्षेत्राशी निगडित महत्वाच्या संस्था यांची सांगड घातली जाऊन त्याचा फायदा राज्याच्या पर्यटनास होऊ शकतो.

ही बाब विचारात घेऊन असे कार्यक्रम आयोजित करणाऱ्या संस्थांची क्षमता, पर्यटनास चालना देण्याबाबतचे योगदान व राज्यातील पर्यटनास संबंधित कार्यक्रमाद्वारे किती फायदा होऊ शकेल याची तपासणी करणे आणि या कार्यक्रमांना पर्यटन विभागाकडून प्रायोजकत्वाद्वारे वित्तीय सहाय्य देणे यासाठी संबंधित आयोजक संस्थांकरिता अटी व शर्ती विहीत करून धोरण व योजना निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

संदर्भ क्र. २ येथील केंद्र शासनाच्या दिनांक १९.७.२०१७ रोजीच्या मार्गदर्शक सूचना विचारात घेऊन राष्ट्रीय / आंतरराष्ट्रीय व राज्यस्तरावर खाजगी आयोजकांकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या कार्यक्रमांना पर्यटन विभागाकडून प्रायोजकत्वाद्वारे वित्तीय सहाय्य देणे यासाठी खालीलप्रमाणे योजनेस मान्यता देण्यात येत आहे.

१. योजनेचे स्वरूप :-

या योजनेअंतर्गत अत्यंत महत्त्वाच्या आणि राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय व राज्य स्तरावर खाजगी आयोजकांकडून (खाजगी संस्था/ संघटना, कार्यक्रम व्यवस्थापन करणाऱ्या कंपनी (Event Management Company)) आयोजित केल्या जाणाऱ्या कार्यक्रमांना पर्यटन विभागाकडून प्रायोजकत्व स्वीकारून प्रसिद्धी व प्रसार, छपाई, व्यावसायिक व्यक्ती व संस्था यांच्या सेवा भाडेत्वावर घेणे इत्यादीकरिता वित्तीय सहाय्य देण्यात येईल.

सदर योजनेअंतर्गत पुढील प्रकारचे कार्यक्रम विचारात घेण्यात येतील :-

खाजगी क्षेत्रामार्फत Expression of Interest/ जाहिरात यामार्फत न येता थेट विभागाकडे अर्ज सादर करणारे आयोजक : सदर प्रकारामध्ये देशात आयोजित करण्यात येणाऱ्या मोठ्या आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या कार्यक्रमांचा समावेश असेल. अशा प्रकारच्या कार्यक्रमांमध्ये Expression of Interest पद्धतीने अहवाल प्राप्त करणे सोयीस्कर नसल्याने सदर अर्ज थेट उप-समितीकडे सादर करण्यात येतील.

उच्च/विशेष दर्जाच्या पर्यटन उपक्रमांशी (उदा. गोल्फ) निगडीत कार्यक्रम --

परदेशात आयोजित करण्यात येणारे कार्यक्रम : परदेशस्थित India Tourism कार्यालय आणि संबंधित देशातील भारतीय उच्चायुक्तालय यांच्या शिफारशीनुसार पर्यटन विभाग प्राप्त अहवालांची छाननी करेल. प्रस्तावाच्या छाननी करिता पुढील निकषांचा समावेश असेल:-

- १) कार्यक्रमाचे स्वरूप/ रेखाचित्र.
- २) आतापर्यंत आयोजित कार्यक्रमांची संख्या (आवृत्ती).
- ३) मागील पाच वर्षांमध्ये प्रत्येक कार्यक्रम आयोजनासाठी झालेला खर्च.
- ४) मागील तीन वर्षांत झालेल्या कार्यक्रमात भाग घेणारे सहभागी सदस्य यांची संख्या आणि त्यांचा तपशील.
- ५) मागील कार्यक्रमाचा प्रसार माध्यमांनी घेतलेला आढावा.
- ६) मागील तीन कार्यक्रमांच्या आयोजनांतील प्रायोजकांची यादी.

सदर प्रस्तावामध्ये परदेशामधील सहल आयोजक (Tour Operator) यांनी सादर केलेल्या प्रस्तावांचा देखील समावेश असेल.

सदर प्रकारच्या कार्यक्रमांचे प्राप्त प्रस्ताव रुपये १५.०० लक्ष इतक्या किंमतीपेक्षा कमी असल्यास सदर प्रस्ताव विचारात घेण्यात येणार नाहीत.

२. पर्यटन विभागाने शासनाच्या इतर विभागांशी केलेल्या सामंजस्य करारांतर्गत आयोजित करण्यात येणारे कार्यक्रम :-

पर्यटन विभाग विविध उद्देशांकरिता शासनाच्या इतर विभागांशी सामंजस्य करार करतो. यामध्ये पर्यटन विभाग आणि इतर विभाग यामध्ये पर्यटन विकासाकरिता समन्वय साधणे, राज्याला राष्ट्रीय तसेच आंतरराष्ट्रीय पातळीवर पर्यटनास प्राधान्यक्रमावर आणणे, महाराष्ट्राच्या पर्यटनाच्या विकासाकरिता इतर विभागाचे स्रोत उपयोगात आणणे, जागतिक स्तरावर पर्यटन बाजारपेठेमध्ये राज्याचे विशेष स्थान निर्माण करणे, राष्ट्रीय व आंतर राष्ट्रीय संस्थांसोबत एकत्र काम करणे इत्यादींचा समावेश होतो. सदर प्रकारचे प्रस्ताव उच्च स्तरीय समिती/ उप-समिती यांचेकडे सादर होणार नाहीत. सदर कार्यक्रमांची अमंलबजावणी संबंधित सामंजस्य करारामधील नमुद अटी व शर्तीनुसारच होईल.

३. प्रायोजकत्वाकरिता निवड पद्धती :-

या योजनेअंतर्गत पात्र संस्था व कार्यक्रम यांची निवड करण्यासाठी खालीलप्रमाणे पद्धती अवलंबण्यात येईल :-

प्राप्त झालेल्या अर्जांमधून निवड करण्यासाठी व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळ यांचे अध्यक्षतेखाली उप समिती (Sub Committee) व सचिव, पर्यटन विभाग यांचे अध्यक्षतेखाली उच्चस्तर समिती (High Level Committee) गठित करण्यात येत आहे. येईल.

उप समितीस अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून दोन महिन्यांच्या आत उच्चस्तरीय समितीच्या शिफारशीसह मा.मंत्री (पर्यटन) यांचेकडे अंतिम निर्णयार्थ प्रस्ताव सादर करण्यात येईल.

सदर समितीच्या शिफारशी व अभिप्राय विचारात घेऊन मा.मंत्री (पर्यटन) यांच्या मान्यतेनंतर प्रायोजकत्वासाठी निर्णय घेण्यात येईल.

अंतिमतः निवडलेल्या कार्यक्रमा प्रस्तावांच्या एकूण कार्यक्रमा खर्चाच्या कमाल ५० टक्के इतकेच आर्थिक सहाय्य सदर योजनेअंतर्गत देण्यात येईल.

त्यासाठी खाजगी आयोजकांकडून सादर वित्तीय प्रस्तावाच्या अनुषंगाने योजनेअंतर्गत देय होऊ शकणा-या रकमेच्या कमाल ५० टक्के इतकी रक्कम कार्यक्रमाच्या आयोजनापूर्वी आणि उर्वरित रक्कम कार्यक्रम पार पडल्यानंतर आवश्यक कागदपत्रांसह अहवाल सादर केल्यानंतर देय असेल.

उप समितीची (Sub Committee) रचना खालील प्रमाणे असेल:-

- १) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई- अध्यक्ष
- २) संचालक, माहिती व जनसंपर्क मुंबई, संचालनालय, मुंबई- सदस्य
- ३) सह सचिव /उप सचिव, सांस्कृतिक विभाग, मंत्रालय, मुंबई- सदस्य
- ४) वरिष्ठ व्यवस्थापक, प्रसिद्धी, महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई- सदस्य सचिव
- ५) प्रस्तावाशी निगडित निमंत्रित सदस्य- संबंधित जिल्हाधिकारी/ विभागीय आयुक्त

उप समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे असेल :-

- १) इच्छुक खाजगी आयोजकांकडून संबंधित कार्यक्रमांच्या अनुषंगाने विहीत नमुन्यात अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून पंधरा कार्यालयीन दिवसांमध्ये सखोल छाननी करणे.
- २) राज्यामध्ये पर्यटनास चालना देण्याकरिता सदर कार्यक्रमाची क्षमता तपासणी करणे.
- ३) कार्यक्रमाचे स्वरूप, रेखाचित्र, आयोजकांची कार्यक्षमता व अनुभव, एकूण अंदाजित खर्च, कार्यक्रमाचे प्रेक्षक / श्रोते, कार्यक्रमाचे इतर प्रदेय (Deliverables), पर्यटन विभागाकडून अपेक्षित गोष्टी याबाबतच्या अभिप्रायसह अर्ज उच्च स्तरीय समितीसमोर सादर करणे.
- ४) यासाठी उच्च स्तरीय समितीची बैठक आयोजन करण्यासाठी प्रस्ताव सादर करणे.
- ४) प्रायोजकत्व देण्यात आलेल्या संस्थांकडून प्राप्त झालेले कार्यक्रमासंदर्भातील सर्व अभिलेख (छायाचित्र, video, CD, सनदी लेखापालांनी प्रमाणित केलेले खर्चाचे विवरणपत्र (Statement of Expenditure) इत्यादी जतन करणे.
- ५) प्रायोजकत्व देण्यात आलेल्या कार्यक्रम अहवालाचे मूल्यांकन करून वित्तीय प्रदान तसेच प्रदेय (Deliverable) मूल्यांकन केल्यानंतर, ज्या प्रदेयांची पूर्तता झाली नसेल, अशा प्रत्येक प्रदेयांकरिता प्रस्तावात नमूद किंमतीच्या २५ ते १०० टक्के इतकी वजावट करण्यासाठी शिफारस करणे.

उच्च स्तर समितीची (High Level-Committee) रचना खालील प्रमाणे असेल:-

i. सचिव, पर्यटन विभाग	-	अध्यक्ष
ii. सह / उप सचिव, वित्त विभाग	-	सदस्य
iii. सह / उप सचिव नियोजन विभाग	-	सदस्य
iv. सह / उप सचिव, गृह विभाग	-	सदस्य
v. सह / उप सचिव, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग	-	सदस्य
vi. सह / उप सचिव, सांस्कृतिक कार्य विभाग	-	सदस्य
vii. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय	-	सदस्य
viii. सह / उप सचिव, पर्यटन विभाग	-	सदस्य सचिव
ix. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ	-	सदस्य

सदर समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रमाणे राहील :-

- १) प्रस्तावित कार्यक्रमांमुळे राज्यातील पर्यटनास चालना मिळण्याची किती क्षमता आहे, याची पडताळणी करणे. व उप-समितीकडून प्राप्त कार्यक्रमांच्या अभिप्राय व शिफारशीच्या अनुषंगाने मान्यता देणे.

- २) प्रस्तावात नमुद प्रत्येक प्रदेयासाठी (Deliverables) देय होऊ शकणारे आर्थिक सहाय्य निश्चित करणे.
- ३) प्रदेयाचे मूल्यांकन केल्यानंतर, ज्या प्रदेयांची पूर्तता झाली नसेल, अशा प्रत्येक प्रदेयांकरिता प्रस्तावात नमुद किंमतीच्या २५ ते १०० टक्के इतकी वजावट करण्यासाठी मान्यता देणे.
- ४) मा.मंत्री (पर्यटन) यांना संबंधित अर्जाच्या अनुषंगाने मान्यता देणेबाबत अभिप्रायासह शिफारस करणे.
- ५) आवश्यकतेनुसार उच्च स्तर समिती बैठकांचे आयोजन सदस्य सचिव हे करतील.

उच्चस्तरीय समितीच्या शिफारसीच्या अनुषंगाने मा.मंत्री (पर्यटन) यांची प्रचलित पध्दतीनुसार मान्यता घेण्यात येऊन प्रायोजकत्व संदर्भातील निर्णय अंतिम करण्यात येईल.

४. प्रस्ताव सादर करण्यासाठी सर्वसाधारण अटी व शर्ती :-

- १) अर्ज करणा-या संस्थेचे कायदेशीर अस्तित्व (कंपनी, संस्था अधिनियम, १८५० अंतर्गत नोंदणीकृत स्वयंसेवी संस्था इ.) असणे आवश्यक आहे.
- २) संबंधित आयोजकांना कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यासाठीचा दांडगा अनुभव असणे आवश्यक आहे. (किमान ३ वर्षे कार्यक्रमाचे यशस्वी आयोजन)
- ३) अर्ज करणारी संस्था/ कंपनी शासनाच्या काळ्या यादीत नसावी.
- ४) खाजगी आयोजकांकडून महाराष्ट्र शासन विरोधात कोणतेही न्यायालयीन प्रकरण दाखल नसावे.
- ५) सदर योजनेअंतर्गत लाभासाठी विहीत नमुन्यात अर्ज करताना वित्तीय सहाय्याच्या प्रस्तावामध्ये कार्यक्रमाची रुपरेषा व सविस्तर स्वरूप, प्रेक्षकांचे स्वरूप, अपेक्षित खर्च (कार्यक्रमाचे महत्वाचे घटकनिहाय खर्च अंतर्भूत करून) कार्यक्रमाच्या सहप्रायोजकांचे व प्रायोजकत्वाची सविस्तर माहिती, आयोजक व कार्यक्रम आयोजन करणारी एजन्सी याबाबतची सविस्तर माहिती देणे अपेक्षित आहे.
- ६) वित्तीय सहाय्याचे प्रस्ताव पर्यटन विभागास कार्यक्रमापूर्वी किमान तीन महिने अगोदर प्राप्त होणे गरजेचे आहे. तीन महिन्यांपेक्षा कमी कालावधी असताना प्राप्त होणारे प्रस्ताव उप समितीसमोर किंवा उच्चस्तरीय समितीसमोर कोणत्याही परिस्थितीत विचारार्थ ठेवण्यात येणार नाहीत.
- ७) कोणत्याही परिस्थितीमध्ये / कोणत्याही कारणास्तव या कार्यक्रमाचे प्रस्ताव कार्योत्तर मंजूरीसाठी सादर केले जाणार नाहीत.
- ८) बंद प्रेक्षागृहामध्ये अथवा खुल्या प्रेक्षागृहामध्ये आयोजित कार्यक्रमासाठी सुजाण व दर्शनीय प्रेक्षकांची उपस्थिती अपेक्षित असेल.

९) कार्यक्रमाच्या आयोजनानंतर कार्यक्रमांचा अहवाल खर्चाच्या तपशीलवारांसह (छायाचित्र, Video, CD, सनदी लेखापालांनी प्रमाणित केलेले खर्चाचे विवरणपत्र (Statement of Expenditure) सात कार्यालयीन दिवसात उप-समिती समोर सादर करणे आवश्यक राहिल.

१०) पर्यटन विभागाशी निगडीत लोगो आणि चिन्हे यांचा वापर पर्यटन विभागाच्या सहमतीने करण्यात येईल.

५. एका आर्थिक वर्षामध्ये राज्यातील प्रत्येक महसुली विभागातून राष्ट्रीय व मोठ्या स्तरावर आयोजित केल्या जाणा-या आणि अटी व शर्ती पूर्ण करू शकणाऱ्या कार्यक्रमांसाठी पर्यटन विभागाकडून प्रायोजकत्वांतर्गत वित्तीय सहाय्य करण्यात येईल. यासाठी प्रत्येक महसुली रु.१.५०कोटी व राज्यस्तरावर आयोजित करण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमासाठी रु.३.००कोटी अशी एकूण रु.१२.००कोटीची तरतूद प्रत्येक आर्थिक वर्षासाठी राखून ठेवण्यात येईल.

६. पर्यटन विभागाकडून कार्यक्रमांना आर्थिक प्रायोजकत्व प्राप्त करून घेण्यासाठी प्राप्त होणारे प्रस्ताव मागविण्यासाठी महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाने शासनाच्या मान्यतेने “अर्जाचा नमुना” (Application Form) निश्चित करावा तसेच सदर विहित नमुन्यातील अर्जामध्ये ऑनलाईनद्वारे (Online) प्रस्ताव मागविण्याबाबत माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालयाच्या सल्ल्याने कार्यवाही करावी.

७. प्रस्तावित केलेल्या राज्य स्तरीय/ राष्ट्रीय/ आंतरराष्ट्रीय कार्यक्रमासाठी प्रायोजकत्वाकरिता आयोजकांकडून अर्जासोबत द्यावयाची कार्यक्रमाची कागदपत्रे (Event Documents) याची स्वयंस्पष्ट सूची तसेच पहिल्या वेळी प्रायोजकत्व देण्यात आलेल्या कार्यक्रमाबाबतच्या अहवालाचे मूल्यांकन करून “नामिका सूची” (Empaneled List) महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाने तयार करावी.

८. ज्या राज्यस्तरीय / राष्ट्रीय / आंतरराष्ट्रीय कार्यक्रमांला राज्य शासनाद्वारे प्रायोजकत्व मंजूर करण्यात आलेल्या कार्यक्रमासाठी राज्य शासनाने काही मार्गदर्शक सूचना दिल्यास त्याचे पालन करण्याची जबाबदारी संबंधित कार्यक्रमाच्या आयोजकांची असेल.

९. पर्यटन विकासाला चालना मिळण्यासाठी आयोजकांसोबत महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळामार्फत असे कार्यक्रम “संयुक्त विद्यमाने कार्यक्रम (Co Hosted Events)” म्हणून करण्याबाबत विचार करण्यात यावा.

१०. आंतरराष्ट्रीय व राज्यस्तरीय कार्यक्रमांसाठी विभागाकडे “प्रसिध्दी (३४५२ १९३१)” या लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध असलेल्या निधीमधून रुपये १२.०० कोटी निधी या प्रयोजनार्थ राखून ठेवण्यात येईल. पर्यटन विभागाने शासनाच्या इतर विभागाशी केलेल्या किंवा करण्यात येणारे सामंजस्य करार या राखीव निधीमधून अंतर्भूत नाहीत. सदर प्रस्ताव उच्च स्तरीय समितीसमोर सादर करण्यात येणार नसून

या कार्यक्रमाची अंमलबजावणी संबंधित सामंजस्य करारामधील अटी व शर्तीनुसारच करण्यात येईल. तसेच पर्यटन विभाग व महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ यांच्याकडून आयोजित केले जाणारे रोड शो, मेळावे, प्रदर्शने व इतर प्रसिध्दी इत्यादी कार्यक्रमांचा यामध्ये समावेश नाही.

११. यावरील खर्च पर्यटन प्रसिध्दीसाठी “प्रसिध्दी (३४५२ १९३१)” या लेखाशिर्षाखाली मिळणाऱ्या अर्थसंकल्पीय तरतुदीतून भागविण्यात येईल.

१२. सदर शासन निर्णय, मंत्रीमंडळाच्या दिनांक १.१.२०१९ रोजी झालेल्या बैठकीत दिलेल्या मान्यतेस अनुसरून आणि नियोजन विभाग व वित्त विभागाच्या सहमतीने वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक- ३७८/२०१८/व्यय १५, दिनांक २६.१२.२०१८ अन्वये दिलेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

१३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०१०९१४४९१७४५२३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(र.ल.लखोटे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. राज्यपालांचे सचिव
२. मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव
३. मा. मंत्री (वित्त, नियोजन व वने) यांचे खाजगी सचिव
४. मा. मंत्री (पर्यटन) यांचे खाजगी सचिव
५. मा. राज्यमंत्री (पर्यटन) यांचे खाजगी सचिव
६. सर्व मा. विधानपरिषद सदस्य
७. सर्व मा. विधानसभा सदस्य
८. मा. मुख्य सचिव
९. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग.
१०. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग.
११. मंत्रालयातील सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव
१२. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई
१३. मंत्रालयातील सर्व विभाग
१४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र - I, मुंबई

१५. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र - II, नागपूर,
१६. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई .
१७. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी.
१८. केंद्रीय पर्यटन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
१९. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय १५)
२०. नियोजन विभाग (कार्यासन १४४४)
२१. निवडनस्ती (पर्यटन).